

Anna Grzeszak

Genetivus decipiens – węgierskie translaty polskich wyrażen z przydawką dopełniaczową

Acta Philologica nr 46, 83-90

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Genetivus decipiens – węgierskie translaty polskich wyrażen z przydawką dopełniaczową

1. Wstęp

Jednym z błędów często popełnianych przez Polaków mówiących i piszących po węgiersku jest nadużywanie wyrażen z przydawkami dzierżawczymi, por. *aszpirin tablettája* zamiast *aszpirintabletta* ‘tabletki aspiryny’, *Rywin ügye* zamiast *a Rywin-ügy* ‘afery Rywina’. Nie są to błędy szczególnie rażące, powtarzają się jednak regularnie, nawet u osób posługujących się językiem węgierskim w stopniu zaawansowanym (przytoczone przykłady pochodzą z prac studentów czwartego roku filologii węgierskiej). Błędy wynikają z tego, że konstrukcje dzierżawcze bardzo często odpowiadają polskim wyrażeniom o kształcie ‘coś czegoś’, ‘coś kogoś’, ‘ktoś czegoś’, ‘ktoś kogoś’, nie są jednak ich jedynymi translataciami. Pozostałe możliwe odpowiedniki to: 1) konstrukcje z przydawką rzeczownikową w mianowniku (*egy szelet kenyér* ‘kromka chleba’, *egy pohár víz* ‘szklanka wody’), 2) konstrukcje z przydawką przymiotną zawierającą formant *-(j)ű* (*középméretű vállalat* ‘przedsiębiorstwo średniej wielkości’, *piros színű ruha* ‘suknia koloru czerwonego’), 3) konstrukcje z przydawką przymiotną zawierającą formant *-i* (*átvételi protokoll* ‘protokół odbioru’, *krakkói lakos* ‘mieszkaniec Krakowa’), 4) złożenia (wspomniane wyżej *aszpirintabletta* oraz *a Rywin-ügy*).

Określenie warunków, w których zachodzić będą odpowiedniości typu 1 oraz 2, nie sprawia problemów. Jeśli wyrażenie ma znaczenie ‘ileś czegoś’, odpowiednikiem będzie konstrukcja z przydawką w mianowniku. Jeśli wyrażenie ma znaczenie ‘ktoś/coś posiadające daną cechę’, odpowiednikiem będzie konstrukcja z przydawką przymiotną zawierającą formant *-(j)ű*.

Sformułowanie podobnych reguł dla odpowiedniości typu 3 i 4 jest znacznie bardziej skomplikowane. Oto przykład: w *Wielkim słowniku polsko-węgierskim* pod redakcją Tibora Csorby (1985, s. 763) pod hasłem *teoria* trzem polskim wyrażeniom o podobnym znaczeniu przyporządkowano odpowiedniki należące do trzech różnych typów: *ismeretelmélet* ‘teoria poznania’ (złożenie), *a relativitás elmélete* ‘teoria względności’ (wyrażenie z przydawką dzierżawczą), *valószínűségi elmélet* ‘teoria prawdopodobieństwa’ (wyrażenie z przydawką przymiotną). Pobieźny przegląd par wyrażen tego rodzaju może skłaniać ku wnioskowi, że takich reguł nie da się wskazać, ponieważ wszystkie pary mają charakter indywidualny i nie podlegają żadnym ogólnym zasadom. Celem pracy jest próba określenia, kiedy polskim konstrukcjom z przydawką dopełniaczową odpowiadają w języku węgierskim złożenia, a kiedy wyrażenia z przymiotnikiem zawierającym formant *-i*. Pisząc o polskich konstrukcjach z przydawką dopełniaczową, mam na myśli wyrażenia o kształcie: ‘coś czegoś’, ‘coś kogoś’, ‘ktoś czegoś’, ‘ktoś kogoś’, takie jak: *szklanka mleka*, *ksiązka Janka*, *dyrektor szkoły*, *brat Janka*. Będę starała się wykazać, że możliwe jest

sformułowanie pewnych ogólnych reguł przekładowych w tym zakresie. Nie zakładam, że reguły te powinny obejmować wszystkie pary wyrażen należące do omawianych typów, lecz jedynie możliwie największą ich część. Mam świadomość, że pełne zrealizowanie postawionego celu jest trudnym zadaniem i wymaga zaawansowanych badań. To, co chciałabym przedstawić, jest jedynie wstępną propozycją rozwiązania problemu.

W pracy przyjmuję założenia konfrontatywnej lingwistyki przekładowej przedstawione przez Andrzeja Bogusławskiego (2013). Reguły przekładowe, o których tu mowa, będą ujmowane w oderwaniu od konkretnych zdarzeń i ich uczestników. Sama relacja przekładowa opiera się na wymienności wyrażen w układach proporcjonalnych oraz szeregu zasad, z których nadrzędna jest zasada maksymalnej adekwatności sytuacyjnej. Procedura ustalania reguł rozpoczyna się od zebrania odpowiadających sobie wyrażen dwu języków (Bogusławski, 2013, s. 100–101). Kolejnym etapem jest opisanie sytuacji, na których oparte jest przyporządkowanie, oraz wskazanie prowizorycznych reguł przekładowych. Następnie sprawdza się, czy zbiór reguł jest wyczerpujący i minimalny.

2. Stan badań

Problem węgierskich odpowiedników wyrażen z przydawką dopełniaczową, o ile mi wiadomo, nie był dotychczas rozpatrywany. Warto odnotować, że w 1981 roku powstała praca Elżbiety Sobolewskiej poświęcona odpowiedniościom o odwrotnym kierunku. Celem tej pracy było ustalenie, jakim grupom węgierskich złożeń odpowiada polska konstrukcja z przydawką dopełniaczową, a jakim odpowiadają wyrażenia innego typu. Z badań przeprowadzonych przez autorkę wynika, że wyrażenia z przydawką dopełniaczową odpowiadają dwóm grupom złożeń (1981, s. 40–43):

- 1) tym, które w języku węgierskim można sprarafrazować za pomocą dwóch wyrazów, pod warunkiem że człon nadrzędny polskiej konstrukcji nie jest pochodny od czasownika rządzącego narzędnikiem lub przyimkiem (przykład pozytywny: *anyaggyűjtés* ‘zbieranie materiałów’, przykład negatywny: *állatvédelem* ‘opieka nad zwierzętami’);
- 2) złożeniom o parafrazie wielowyrzawowej, jeśli człon nadrzędny polskiej konstrukcji jest spokrewniony z czasownikiem przechodnim, a człon podrzędny z dopełnieniem tego czasownika (przykład pozytywny: *papírgyár* ‘fabryka papieru’, przykład negatywny: *arckrém* ‘krem do twarzy’).

Zasad tych nie da się jednak wykorzystać przy formułowaniu reguł w odwrotnym kierunku. Brakuje kluczowej informacji o tym, w jakich sytuacjach należy w języku węgierskim użyć złożenia, a w jakich innych wyrażen.

Kwestia zasad użycia złożeń i wyrażen przydawkowych tylko w niewielkim stopniu była poruszana w opisach języka węgierskiego. W gramatykach akademickich zaznacza się jedynie, że niektóre złożenia (tzw. *birtokos jelzős*, czyli złożenia przydawkowo-dzierżawcze) mają podobne znaczenie co konstrukcje z przydawką dzierżawczą: *a királyinak a megválasztása – királyválasztás* ‘wybór króla’, *a dob pergése – dobpergés* ‘bicie bębna’ (Velcsov, 1968, s. 158; Lengyel, 2000, s. 330–331). Ferenc Kiefer (2000, s. 512) natomiast zwraca uwagę na różnice pomiędzy tymi dwoma typami wyrażen.

Autor zauważa, że złożenia można tworzyć jedynie wówczas, jeśli ich pierwszy człon ma znaczenie generyczne. Z tego względu wyrażenia *mennyasszonytánc* ‘taniec panny młodej’ użyjemy wtedy, gdy nie będziemy chcieli się odnieść do konkretnej panny młodej, a wyrażenia z przydawką dzierżawczą *a mennyasszony tánc*, o takim samym polskim odpowiedniku, wtedy, gdy będziemy mówić o ‘tańcu określonej kobiety, znanej nam i odbiorcy’.

Kiefer (2000, s. 523–536) wyróżnia również produktywne wzorce dla złożzeń o członach rzeczownikowych:

- a) nazwa materiału + nazwa przedmiotu = ‘coś wykonane z czegoś’ (*fa* ‘drewno’ + *villa* ‘widły’ = *favilla* ‘drewniane widły’);
- b) nazwa konkretna + nazwa miejsca przechowywania = ‘coś służące do przechowywania czegoś/kogoś’ (*ló* ‘koń’ + *istálló* ‘stajnia’ = *lóistálló* ‘stajnia dla koni’);
- c) nazwa konkretna + nazwa zbioru = ‘zbiór kogoś/czegoś’ (*juh* ‘owca’ + *nyáj* ‘stado’ = *juhnyáj* ‘stado owiec’);
- d) nazwa konkretna + nazwa konkretna = część czegoś (*konyha* ‘kuchnia’ + *ablak* ‘okno’ = *konyhaablak* ‘okno kuchenne’);
- e) nazwa materiału + nazwa kształtu = ‘coś o kształcie czegoś’ (*bor* ‘wino’ + *csepp* ‘kropla’ = *borcsepp* ‘kropla wina’).

Autor zwraca uwagę, że produktywne są również złożenia, których członem głównym jest rzeczownik odczasownikowy, a podrzędnikiem któryś z argumentów czasownika (*ebéd* ‘obiad’ + *főzés* ‘gotowanie’ = *ebédfőzés* ‘gotowanie obiadu’). Podkreśla jednak, że zaprezentowana przez niego lista wzorców nie jest wyczerpująca.

Kiefer jest ponadto współautorem innej pracy prezentującej produktywne wzorce słowotwórcze we współczesnej węgierszczyźnie, w której przedstawiono regularne znaczenia drugiego kłopotliwego odpowiednika polskich wyrażzeń z przydawką dopełniaczową – przymiotników z formantem *-i* (Kiefer i in., 2000, s. 175–176). Zaproponowane znaczenia są następujące:

- a) ‘należący do danej osoby, charakterystyczny dla niej’ (*professzori* ‘profesorski’, *kossuthi* ‘Kossuthowski’) – derywaty o takim znaczeniu są tworzone od nazw osób, funkcji lub zawodów;
- b) ‘należący do danej instytucji, związany z nią’ (*bírósaági* ‘sądowy’) – derywaty o takim znaczeniu są tworzone od nazw instytucji;
- c) ‘pochodzący stamtąd, znajdujący się tam’ (*balatoni* ‘balatoński’) – derywaty o takim znaczeniu są tworzone od nazw miejsc;
- d) ‘związany z danym pojęciem’ (*méresi* ‘pomiarowy’, *történelmi* ‘historyczny’) – derywaty o takim znaczeniu są tworzone od nazw abstrakcyjnych, nazw dziedzin sztuki lub nauki;
- e) ‘związany z danym odcinkiem czasu lub terminem’ (*napi* ‘dzienny’) – derywaty o takim znaczeniu są tworzone od nazw odnoszących się do czasu.

Nie są mi jednak znane opracowania, w których omawiano by różnice w użyciu złożzeń o członach rzeczownikowych i wyrażzeń przydawkowych z przymiotnikiem zawierającym formant *-i*.

3. Wstępne reguły przekładowe

Niektórym grupom złożzeń i przymiotników wskazanych przez Kiefera regularnie odpowiadają w języku polskim wyrażenia z przydawką dopełniaczową. Na tej podstawie można sformułować wstępne reguły przekładowe:

- 1) Jeśli rzeczownik w dopełniaczu nie odnosi się do konkretnego, tu i teraz wyodrębnionego bytu, a całe wyrażenie ma jedno z następujących znaczeń: a) 'coś będące częścią czegoś', b) 'coś mające kształt czegoś', c) 'coś będące zbiorem kogoś/czegoś', to odpowiednikiem będzie złożenie. Przykłady:
 - a) *ajtószárny* 'skrzydło drzwi', *tulipánszirom* 'płatki tulipana', *városközpont* 'centrum miasta';
 - b) *aszpirintabletta* 'tabletki aspiryny', *hópehely* 'płatki śniegu', *papírlap* 'kartka papieru';
 - c) *embercsoport* 'grupa ludzi', *pipagyűjtemény* 'kolekcja fajek', *padsor* 'szereg ławek'.
- 2) Jeśli rzeczownik nadrzędny jest nazwą czynności, procesu lub stanu, a rzeczownik w dopełniaczu nie odnosi się do konkretnego, tu i teraz wyodrębnionego bytu, to odpowiednikiem jest złożenie. Przykłady:

fénymásológép-javítás 'naprawa kserokopiarek', *alkatrészcsere* 'wymiana części zamiennych', *kaktuszvirágzás* 'kwitnienie kaktusów'.
- 3) Jeśli rzeczownik w dopełniaczu jest nazwą miejsca, to odpowiednikiem jest wyrażenie przydawkowe z przymiotnikiem zawierającym formant *-i*. Przykłady:

krakkói lakos 'mieszkaniec Krakowa', *mexikói állampolgár* 'obywatel Meksyku', *varsói polgármester* 'prezydent Warszawy'.
- 4) Jeśli rzeczownik w dopełniaczu jest nazwą abstrakcyjną, to odpowiednikiem jest wyrażenie z przydawką przymiotnikową. Przykłady:

gondolkodási képesség 'zdolność rozumowania', *megállási tilalom* 'zakaz zatrzymywania się', *nehézségi fok* 'stopień trudności'.

4. Propozycja uzupełnienia reguł

Każda z tych wstępnie zarysowanych reguł wymaga uściśleń i uzupełnień. Szczególnie istotna jest informacja, czy wskazane węgierskie wyrażenia są w danych sytuacjach jedyne możliwymi odpowiednikami.

4.1. Reguła 1 (*ajtószárny* 'skrzydło drzwi')

Podobna odpowiedniość zachodzi również w wypadku wyrażen o znaczeniu 'ktoś stojący na czele czegoś': *tanszékvezető* 'kierownik katedry', *dandártábornok* 'generał brygady', *rendfőnöknő* 'przełożona zakonu'.

Ponadto reguła dotycząca wyrażen o znaczeniu 'coś mające kształt czegoś' wymaga uzupełnienia o informację, że kolejność członów w węgierskim złożeniu będzie następująca: człon pierwszy – odpowiednik nazwy czegoś, co ma jakiś kształt; człon drugi – odpowiednik nazwy określającej kształt.

4.2. Reguła 2 (*fénymásológép-javítás* 'naprawa kserokopiarek')

Wyrażeniom typu *naprawa kserokopiarek* odpowiadają w języku węgierskim nie tylko złożenia, lecz również konstrukcje z przydawką dzierżawczą. Oba odpowiedniki można

stosować wymiennie: *fénymásológép-javitás* ~ *fénymásológépek javitása*, *alkatrészcsere* ~ *alkatrészek cseréje*, *kaktuszvirágzás* ~ *kaktuszok virágzása*. Reguła wymaga uzupełnienia o uwagę, że jeśli polski rzeczownik wyrażony dopełniaczem ma formę liczby mnogiej, odpowiadający mu węgierski człon złożenia będzie miał formę liczby pojedynczej.

4.3. Reguła 3 (*krakkói lakos* ‘mieszkaniec Krakowa’)

Polskie wyrażenia z tej grupy również mają dwa typy odpowiedników, które mogą być stosowane wymiennie. Drugim odpowiednikiem jest wyrażenie z przydawką dzierżawczą: *krakkói lakos* ~ *Krakkó lakosa*, *mexikói állampolgár* ~ *Mexikó állampolgára*, *varsói polgármester* ~ *Varsó polgármestere*.

Ponadto regułę można ograniczyć do wyrażzeń, w których rzeczownik nadrzędny jest nazwą osoby. Polskie wyrażenia o znaczeniu ‘coś związane z danym miejscem’, np. *pomniki Budapesztu*, *parki Warszawy*, *rejon Jedwabnego*, mają swoje warianty z przymiotnikami: *budapeszteńskie pomniki*, *warszawskie parki*, *rejon jedwabieński*. Ponieważ węgierskie odpowiedniki są również dwojakiego rodzaju (wyrażenie przymiotnikowe lub wyrażenie dzierżawcze: *budapesti szobrok* ~ *Budapest szobrai*, *varsói parkok* ~ *Varsó parkjai*, *a jedwabnei körzet* ~ *Jedwabne körzete*), nie trzeba wyodrębnić reguły, zgodnie z którą polskiemu wyrażeniu z przydawką dopełniaczową odpowiada węgierskie wyrażenie z przymiotnikiem.

4.4. Reguła 4 (*gondolkodási képesség* ‘zdolność rozumowania’)

Polskim wyrażeniom należącym do tej grupy również odpowiadają zarówno wyrażenia z przymiotnikami, jak i wyrażenia dzierżawcze: *gondolkodási képesség* ~ *a gondolkodási képessége*, *megállási tilalom* ~ *a megállás tilalma*, *nehézségi fok* ~ *a nehézség foka*.

4.5. Dodatkowe reguły?

Można wskazać jeszcze jedną grupę polskich konstrukcji z przydawką dopełniaczową, których węgierskimi translatami są złożenia. Grupę tę tworzą wyrażenia z nazwiskami oraz z nazwami własnymi grup osób lub instytucji. Oto przykłady:

Einstein-elmélet ‘teoria Einsteina’, *a Tusk-kormány* ‘rząd Tuska’, *a Gestapo-székház* ‘siedziba Gestapo’, *a Rywin-ügy* ‘afera Rywina’, *a Nobel-díj* ‘nagroda Nobla’, *a Celsius-fok* ‘stopień Celjusza’.

Takie odpowiedniki mają wszystkie polskie wyrażenia spełniające omówione warunki. Dla niektórych jest to jedyny możliwy odpowiednik, dla innych – jeden z dwóch translatów, obok konstrukcji dzierżawczej. Do pierwszej grupy należą *afera Rywina*, *nagroda Nobla* oraz *stopień Celjusza*. Wyrażenia dzierżawcze *Rywin ügye*, *Nobel díja* i *Celsius foka* są akceptowalne, mają jednak inne znaczenie niż złożenia i nie wchodzą w relację przekładową z polskimi wyrażeniami wyjściowymi. Złożenia będące członami par odpowiedników z drugiej grupy mogą być stosowane wymiennie z konstrukcjami dzierżawczymi: *Einstein-elmélet* ~ *Einstein elmélete*, *a Tusk-kormány* ~ *Tusk kormányja*, *Gestapo-székház* ~ *a Gestapo székháza*. Cechą charakterystyczną wyrażzeń pierwszego typu, takich jak *afera Rywina*,

jest to, że tworzą je wyłącznie nazwy osób i nie można o te wyrażenia zapytać, używając zaimka *czyj?*:

nagroda Nobla: *czyja nagroda? jaka/która nagroda?

afera Rywina: *czyja afera? jaka/która afera?

stopień Celsjusza: *czyj stopień? jaki/który stopień?

Wyniki testu z zaimkiem pytajnym *czyj?* są inne w wypadku wyrażień, które zawierają nazwy osób i mają dwa rodzaje odpowiedników:

teoria Einsteina: czyja teoria?

rząd Tuska: czyj rząd?

Przykłady można mnożyć: *a Gellért-hegy* ‘Góra Gellerta’ (*czyja góra?), *a Downszimptóma* ‘zespół Downa’ (*czyj zespół?), *a Przevalskij-ló* ‘koń Przewalskiego’ (*czyj koń?), *Hitler-kép* ~ *Hitler képe* ‘portret Hitlera’ (czyj portret?), *Bartók-darab* ~ *Bartók darabja* ‘sztuka Bartóka’ (czyja sztuka?), *Lenin-mauzózeum* ~ *Lenin mauzóleuma* ‘mauzoleum Lenina’ (czyje mauzoleum?).

5. Podsumowanie

Po uwzględnieniu wszystkich zaprezentowanych powyżej uwag reguły przekładowe dla polskich wyrażen z przydawką dopełniaczową zyskują następujący kształt.

Polskim wyrażeniom z przydawką dopełniaczową odpowiadają w języku węgierskim wyrażenia z przydawką dzierżawczą:

a hónap vége ‘koniec miesiąca’

a orvos megérkezése ‘przybycie lekarza’

az évforduló alkalmá(ból) ‘(z) okazji jubileuszu’

Ta odpowiedniość nie dotyczy następujących sytuacji.

- 1) Jeśli wyrażenie ma znaczenie ‘ileś czegoś’, to odpowiednikiem jest wyrażenie z przydawką mianownikową: *egy doboz gyufa* ‘pudełko zapalek’.
- 2) Jeśli wyrażenie ma znaczenie ‘ktoś/coś posiadające daną cechę’, to odpowiednikiem jest wyrażenie przydawkowe z przymiotnikiem zawierającym formant *-(j)ű/ -(j)ű:* *középméretű vállalat* ‘przedsiębiorstwo średniej wielkości’.
- 3) Jeśli rzeczownik w dopełniaczu jest nazwą własną miejsca, a wyrażenie ma znaczenie ‘ktoś związany z tym miejscem’, to odpowiednikiem może być zarówno wyrażenie z przydawką dzierżawczą, jak i wyrażenie przydawkowe z przymiotnikiem zawierającym formant *-i*: *Krakkó lakosa* ~ *krakkói lakos* ‘mieszkaniec Krakowa’.
- 4) Jeśli rzeczownik w dopełniaczu jest nazwą własną osoby i nie da się o ten rzeczownik zapytać za pomocą zaimka *czyj?*, to odpowiednikiem jest złożenie: *a Nobel-díj* ‘nagroda Nobla’ (*czyja nagroda?).
- 5) Jeśli rzeczownik w dopełniaczu jest nazwiskiem, nazwą własną grupy osób lub organizacji i wyrażenie nie należy do powyższej kategorii, to odpowiednikiem może być zarówno złożenie, jak i wyrażenie z przydawką dzierżawczą: *a Tusk-kormány* ~ *Tusk kormányja* ‘rząd Tuska’ (czyj rząd?).
- 6) Jeśli rzeczownik w dopełniaczu jest nazwą abstrakcyjną, to odpowiednikiem jest wyrażenie z przydawką przymiotnikową lub wyrażenie z przydawką dzierżawczą: *gondolkodási képesség* ~ *a gondolkodás képessége* ‘zdolność rozumowania’.

- 7) Jeśli rzeczownik nadrzędny jest nazwą czynności, procesu lub stanu, a rzeczownik w dopełniaczu nie odnosi się do konkretnego, tu i teraz wyodrębnionego bytu, to odpowiednikiem jest złożenie lub wyrażenie z przydawką dzierżawczą: *fénymásológép-javítás ~ fénymásológépek javítása* ‘naprawa kserokopiarek’.
Uwaga: jeśli polski rzeczownik wyrażony dopełniaczem ma formę liczby mnogiej, odpowiadający mu węgierski człon złożenia będzie miał formę liczby pojedynczej.
- 8) Jeśli rzeczownik w dopełniaczu nie odnosi się do konkretnego, tu i teraz wyodrębnionego bytu, a całe wyrażenie ma jedno z następujących znaczeń: a) ‘coś będące częścią kogoś/czegoś’, b) ‘ktoś stojący na czele kogoś/czegoś’, c) ‘coś mające kształt czegoś’, d) ‘coś będące zbiorem kogoś/czegoś’, to odpowiednikiem będzie złożenie: *ajtószárny* ‘skrzydło drzwi’; *tanszékvezető* ‘kierownik katedry’; *aszpirin-tabletta* ‘tabletki aspiryny’; *pipagyűjtemény* ‘kolekcja fajek’.
Uwaga: w wypadku wyrażań o znaczeniu ‘coś mające kształt czegoś’ kolejność członów w węgierskim złożeniu jest następująca: człon pierwszy – odpowiednik nazwy czegoś, co ma jakiś kształt, człon drugi – odpowiednik nazwy określającej kształt.
- 9) Wyjątkami są również pary wyrażań, które nie poddają się ogólnym regułom i które należałoby osobno wyliczyć. Oto przykłady dwóch takich par:
gyermeknap ‘dzień dziecka’ (por. *anyák napja* ‘dzień matki’, *apák napja* ‘dzień ojca’, *tűzoltók napja* ‘dzień strażaka’);
-történet ‘historia (czegoś), dziedzina wiedzy, czegoś: nazwa pospolita’, np. *zenetörténet* ‘historia muzyki’, *irodalomtörténet* ‘historia literatury’, *nyelvtörténet* ‘historia języka’.
Tak zarysowane reguły są jedynie próbą zmierzenia się z nakreślonymi we wstępie trudnościami. Niewykluczone, że odpowiedniości między polskimi a węgierskimi wyrażeniami przydawkowymi są znacznie bardziej zawiłe i zestaw reguł należałoby rozszerzyć o kolejne punkty. Odpowiedniości te nie są jednak na tyle skomplikowane, by nie można było ich ująć w zasady o charakterze ogólnym.

Bibliografia

- Bogusławski, A. (2013). *Podstawy konfrontatywnej lingwistyki przekładowej*. Łask: Oficyna Wydawnicza Leksem.
- Csorba, T. (Red.). (1985). *Wielki słownik polsko-węgierski*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Kiefer, F. (2000). A szóösszetétel. F. Kiefer (Red.), *Strukturális magyar nyelvtan* (Tom 3, 519–568). Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Kiefer, F. i in. (2000). Morfoszintaktikailag semleges képzések. F. Kiefer (Red.), *Strukturális magyar nyelvtan* (Tom 3, 165–214). Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Lengyel, K. (2000). A szóösszetétel. B. Keszler (Red.), *Magyar Grammatika* (321–337). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Sobolewska, E. (1981). *Węgierskie dwuczłonowe złożenia nominalne a polskie konstrukcje przydawkowe*. Warszawa. Niepublikowana praca magisterska pod kierunkiem Adama Weinsberga.
- Velcsov, M. (1968). A szóösszetétel. E. Rácz i in. (Red.), *Mai magyar nyelv* (151–165). Budapest: Tankönyvkiadó.

Streszczenie

Jednym z błędów regularnie popełnianych przez Polaków mówiących i piszących po węgiersku jest nadużywanie wyrażen z przydawkami dzierżawczymi. Wyrażenia tego typu bardzo często odpowiadają polskim konstrukcjom z przydawką dopełniaczową, nie są jednak ich jedynymi tłumaczeniami. Możliwe są również następujące odpowiedniki: 1) wyrażenia z przydawką rzeczownikową w mianowniku (*egy szelet kenyér*), 2) wyrażenia z przydawką przymiotną zawierającą formant *-(j)Ú* (*piros színű ruha*), 3) wyrażenia z przydawką przymiotną zawierającą formant *-i* (*árvaházi növendék*), 4) złożenia (*dandártábornok*). Warunki, przy których zachodzi odpowiedniość typu 1 i 2, są łatwe do określenia, znacznie trudniej jest jednak wskazać reguły przekładowe odnoszące się do typów 3 i 4. Celem pracy jest próba ustalenia tych reguł.

Abstract

The article discusses Hungarian translates of Polish genitive constructions. One of the mistakes regularly made by Poles speaking and writing in Hungarian is the excessive use of possessive constructions. Expressions of this kind very often correspond to the Polish genitive constructions; however, they are not their only translates. Other possible equivalents are: 1) constructions with a substantive attribute in the nominative case (*egy szelet kenyér*), 2) constructions with an adjectival attribute containing the derivational suffix *-(j)Ú* (*piros színű ruha*), 3) constructions with an adjectival attribute containing the derivational suffix *-i* (*árvaházi növendék*), 4) compounds (*dandártábornok*). Whereas it is not difficult to determine the conditions for the correspondences of types 1 and 2, the translational rules of types 3 and 4 are more complex. The aim of this article is to find and describe these rules.